

»Bovec«, ki ga še konec 19. stol. pišejo »Bole«, kar je zgodovinsko-etimološko bolj upravičeno«. Ob besedah »Ledine« in »Vodine«:

»Vodine/Vadine«... so pasovi (ne vem pa, ali sem sodi ta primer?), npr. podjanski ...da ima za stari nosnik v nenaglašenem zlogu za nelabialni e>a, oz. e>ua, tj. beseda »ledina« bi že bila lahko takšen primer. Sprememba va->vo bi bila mogoča... Torej prehod ledina > vadina (> vodina) bi bil mogoč, ne pa seveda nujen. Indoevropskega prevoja bi v tem primeru ne bilo. Natančnejše narečne podatke bi lahko dal **dr. Dušan Čop**«.

S. K.: Ker stvar torej še ni raziskana in ker bi posegla zelo globoko v zgodovino, gotovo v čase pred slovensko pismenostjo, je za današnjo pisavo še zmeraj lahko uporabno načelo zatečenega stanja. Upam, da bo svoje mnenje res izrazil tudi dr. D. Čop.

Ob besedi »Sovatna«, ki ni »solatna«: »Sovatno« je **F. Bezljaj** razlagal v SR X:172 d. in SR XI:54 in povezoval z bolgarskim toponimom »Sovat«, »Soat« (apelativ »Sovat«, »Soat«, »Saat«) - »pašnik«.

S. K.: Etimologija vsebinsko ustreza naši »Sovatni«. Torej še dodaten razlog, da naj se »v« ohrani, saj bi sicer vsiljevali »k« po popolnoma zmotni podobnosti s »solato«, ki je sicer latinsko-romanskega izvora.

Ob Grohotu ali Grohatu:

»Etimološko pravilna je oblika »Grohot«. Oblika »Grohat« navaja tudi F. Bezljaj, Slovenska vodna imena 1:201. Razlika je verjetno zaradi post-toničnega a<o (?). Torej verjetno ne gre le za pisno zadevo«.

S. K.: **France Malešič** me je opozoril, da v Kamniku poznajo samo Grohat. To je vršič, 912 m, severno nad Stahovico in Županjimi njivami, nad zahodnim bregom Kamniške Bistrice. (Sodeč po zemljevidu obstoji tudi Grohatji potok - to je potok severno za Grohatom, ki teče proti vzhodu v K. Bistrico.)

Cestnina hrvaških planincev

Dne 14. marca smo planinci-železničarji iz Zagreba potovali iz Zagreba skozi Karlovac in Jelšane v Ilirsko Bistrico in na Sviščake na organiziran zimski pohod na Snežnik. Ko smo prestopili mejo pri Jelšanih, organi carinske službe Slovenije niso hoteli nič slišati o brezplačnem prehodu avtobusa s 40 planinci, ampak so nam zaračunali cestnino po carinski deklaraciji v znesku 319 SLT. Mislim, da je treba še enkrat poudariti, naj bi bile takšne takse za planince iz Hrvaške v Sloveniji v najslabšem primeru simbolične, če jih že sploh

Fenomen krš Srečka Božičevića

Zaradi žalostnih razmer na Hrvaškem je človek ob izidu vsake njihove nove knjige posebej vesel. Morda res »muze v vojni molčijo«, vendar to ne velja za strokovne in poljudnoznanstvene pisce, kar dokazuje znani hrvaški krasoslovec, speleolog in jamar **Srečko Božičević**, saj je pred nami njegovo novo delo, Fenomen krš, že na pogled lepa, v platno vezana knjiga z barvnim ščitnim ovitkom s kraškimi motivom, velikega formata (20x28 cm) in na kakovostnem papirju.

Delo je poljudnoznanstvene narave in skuša na privlačen, zanimiv, tudi romantičen način seznaniti bralca s krasom in kraškimi pojavi, in to na primeru dinarskega krasa. Da gre za pregled celotnega sklopa vprašanj, celo širšega, kot ga običajno štejemo v krasoslovje, kaže že razpored snovi. Če zanemarimo predgovor in uvod, sestavljajo knjigo štiri večja poglavja: Površina kraškega prostora (razprostranjenost in kraške oblike), Voda je vrezala svoje sledi v kraško površje (kraški vodni pojavi), Podzemeljski kraški prostori (kraško podzemlje oziroma jame) in Človekovo življenje na kraškem površju (gospodarstvo in kultura).

Velik poudarek knjige je na vizualnem vtisu, vsaj toliko kot besedilo naj bi povedale slike. Vsega skupaj vsebuje delo 200 barvnih fotografij (prevladujejo manjšega formata, nekaj je celo prav majhnih), 9 zemljevidov (od celotnega dinarskega krasa do manjših območij, kot je porečje Ljubljanice) in 14 načrtov ter blokdiagramov (škocjanskih jam). Razumljivo je, da je zato besedila manj in da torej delo ne more biti poglobljeno, da bi posamezne pojave in oblike podrobneje razlagalo, ampak jih bolj našteva ali pa predvideva določeno predznanje osnovnih strokovnih pojmov, kot so npr. erozija, hialit, intermitentni izvir, korozija, uvala, vrulja. K uporabnosti knjige pripomoreta bibliografija in indeks imen ter strokovnih pojmov (skupaj 375).

Ker velik del slovenskega krasa pripada dinarskemu krasu, nas seveda zanima delež našega krasa, kot planince pa našega alpskega krasa. V besedilu knjige so omenjeni vsi najpomembnejši slovenski kraški pojavi, kot so Cerkniško jezero, Postojnska in Škocjanske jame, a tudi vrsta takih, ki jih mi običajno niti ne omenjamo med »kraškimi«. Podobno velja za preostalo: z našega krasa je 14 fotografij, 1 zemljevid in 5 načrtov, med 16 bibliografskimi deli so 3 slovenskih avtorjev, v indeksu pa 55 imen iz Slovenije.

Po geoloških kriterijih pripadajo tudi naše apneniške Alpe Dinaridom in zato je v Fenomenu krš zaobsežen tudi slovenski alpski kras. Največ je govora o krasu v okolici Triglava (ta ima

sicer navedeno višino 2863 m) in v Triglavskem narodnem parku, omenjani in opisani pa so tudi številni drugi naši alpski kraški pojavi, od načrta Brezna pri gamsovi glavici in Govica, Pološke jame, Boke in slapa Savice do Potočke zijalke. V zvezi s krasom so omenjani tudi pojavi in kraji, ki jih mi sicer ne štejemo med kraške - Bohinjsko jezero s Komarčo, Vintgar, slap Peričnik, Soča.

Ne vem, na kakšen način bo po novem mogoče pri nas kupiti ali naročiti hrvaško knjigo, vseeno pa upam, da se bo precej izvodov od 5000 primerkov, kolikor jih je izšlo, znašlo tudi na policah slovenskih prijateljev gora, krasa in narave, saj to Fenomen krš gotovo zasluži in kljub naslovu, ki tega morda ne kaže, sodi na »planinsko polico«.

Andrej Kranjc

Kraški rob

Letošnja dvojna februarska številka Proteusa (št. 6-7) je posvečena prikazu naravoslovnih značilnosti in znamenitosti Kraškega roba, območja od Glinščice in Ospa prek Črnega kala do izvira Rižane in Hrastovelj. 68 strani zanimivega strokovnega branja je rezultat povabila uredništva k sodelovanju vseh naravoslovcev, ki bi lahko napisali prispevke o naravoslovnem bogastvu tega območja.

V uvodnem delu med drugim vzemo za osnovne študije, ki so jih opravili naravoslovci na tem zelo zanimivem območju, kjer se Kras prevesi v flišno gričevje Slovenske Istre in Primorja in do kamor sega močan vpliv sredozemskega podnebja. V študiji »Registracija in topografija favne na območju Kraškega roba« je opisanih 1688 živalskih vrst, vendar še vedno niso uspeli vseh registrirati zaradi prekratkega raziskovalnega obdobja. Prav tako je zanimiva tudi flora. Tu so odkrili 10 novih vrst za znanost ter 28 endemnih vrst. Zaradi vsega tega predlagajo zaščito tega območja, zlasti tistih delov, kjer so našli za znanost nove vrste in kjer živijo redke in ogrožene vrste (13 vrst je zelo ogroženih, 8 manj ogroženih, 46 ranljivih in 194 redkih vrst). Zaščito naj bi uresničili z izločitvijo območja v Krajinski park.

Na naslednjih bogato ilustriranih straneh (z barvnimi fotografijami in skicami) nam avtorji predstavijo geologijo, klimo, rastlinstvo, v nadaljevanju pa podrobneje tudi posamezne skupine vrst in celo nekatere zanimive vrste. Med avtorji je nekaj priznanih biologov.

Za nas je še posebno zanimiv članek **Iztoka Štornika** »Prosto plezanje ogroža živi svet Kraškega roba«. Svoje poglede na to dejavnost v tem območju, ki ogroža predvsem gnezdišča ptic, je še podkrepil z nekaj fotografijami. Posebno ilustrativna je fotografija napisa pod krokarjevimi gnezdomi: »Črni kal ni smetišče, am-

pak plezalni vrtec...« Avtor opozarja tudi na neprijavljene markirane planinske poti, ki so bile v zadnjih letih speljane skozi to območje (v bližini je zelo obiskana planinska točka Slavnik). Članek je še toliko bolj zanimiv, ker je avtor tudi sam plezalec (čeprav zadnje čase bolj naravoslovec) in zato njegova stališča niso tako nespravljiva, saj se ne zavzema za prepovedi, temveč omejitve (časovne, prostorske).

Reakcije prizadetih so lahko seveda različne. Med drugim so enako vredna razmisleka tudi mnenja, da bi bilo potrebno ustanoviti tudi društvo za zaščito človeka, saj je njegovo gibanje vse bolj omejeno. Ali pa da bi bilo ob poplavi predlogov za izločitev novih krajskih parkov v Sloveniji najbolje ograditi kar celotno Slovenijo in že kar na meji napisati »krajski park«...

Kakorkoli že, problematika je bila sprožena že tudi uradno prek PZ Slovenije, zato je vsekakor ne smemo preprosto prezreti. Zavedati se namreč moramo, da so naravovarstveniki ponekod na Zahodu precej močni in marsikdaj z lahkoto dosežejo zaprtje določenih območij za nekatere dejavnosti, med katere spada tudi prosto plezanje. In ker sedanje omejitve niso tako slaba podlaga za začetek pogajanj, ki morajo temeljiti na strokovnih in racionalnih osnovah, jih je potrebno začeti čimprej. Ko se bodo namreč naši zeleni nehali ukvarjati z velikimi političnimi problemi, kot je npr. zaprtje jedrske elektrarne, ampak s čisto konkretnimi »majhnimi« problemi na terenu, bo to dosti težje.

Vsekakor bi ta številka Proteusa morala zanimati vse tiste, ki zaradi tega ali onega vzroka zahajajo v ta del Slovenije. Nekoliko širše poznavanje problematike je tudi podlaga za razumevanje različnih stališč, morda pa celo za sožitje. To pogosto ni možno brez določenih zakonskih ureditev, saj je, na žalost, pri množičnih dejavnostih vedno dovolj takih, ki ne vidijo do »naslednjega grifa«. Ali pa do »naslednjega

9 * * * * * < < . . .

Edo Kozorog

Plitvička jezera

O agoniji Plitvičkih jezer piše njihov dober poznavalec **dr. Srečko Božičević** v zadnjem letniku Geološkega vjesnika (V 44, 1991) iz Zagreba. V nekoliko skrajšani obliki z avtorjevim dovoljenjem članek povzemam:

Vojna na Hrvaškem postaja pogubna že tudi za naravo. Neposredno ali posredno so ogrožena široka območja obmorske in celinske Hrvaške, nekateri deli pa še bolj. To so narodni parki in naravni rezervati, kjer sta posebno ogrožena vegetacija in ekosistem.

Omenimo posebej Plitvička jezera, ki so nastajala v tisočletjih z medsebojnim delovanjem voda in karbonatne kamnine. Sem ni več mogoče priti na ogled ali pripeljati šolske ekscurzije!